

Sygn. XXIV C 632/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Jacek Tyszka
Protokolant:	stażysta Marek Dobrogojski

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2015 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa M. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej

o ochronę dóbr osobistych

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda kosztami procesu.

Sygn. akt: XXIV C 632/15

UZASADNIENIE

Pozwem z 26 czerwca 2015 roku, skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej, M. S. wniósł o zobowiązanie pozwanego do przeproszenia powoda za dokonane naruszenia jego dóbr osobistych oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy oraz o zasądzenie kwoty 5.000 zł na rzecz Fundacji (...) oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. Powód wskazał, że żądanie dotyczące przeprosin powinno brzmieć następująco: „Wyrażam ubolewanie, że Centralny Zarząd Służby Więziennej dopuścił się do naruszenia dóbr osobistych Pana M. S. poprzez umieszczenie go w jednostkach penitencjarnych nie spełniających standardów cywilizowanego państwa i za wszystkie wyrządzone Panu M. S. szkody niematerialne szczerze przepraszam”. Ponadto powód zaznaczył, że powyższe oświadczenie powinno zostać zamieszczone na koszt pozwanego w ciągu 7 dni od uprawomocnienia się wyroku na stronie internetowej (...) ((...) w dziale „Ogłoszenia i komunikaty”, powinno być napisane czcionką Verdana w rozmiarze „small” z pojedynczą interlinią oraz że powinno być dostępne przez 30 dni.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że był osadzony w Zakładzie Karnym w S. w okresie od marca 2009 roku do lipca 2010 roku i Areszcie Śledczym w W. w 2008 roku . Powód był izolowany w celach, które nie spełniały standardu 3 m² powierzchni mieszkalnej na osobę, co narusza art. 110 par. 2 k.k.w. Cele nie były wietrzone, a ze względu na kraty w oknach, do pomieszczenia nie docierały promienie słoneczne. Z kolei oświetlenie sztuczne było słabe, co negatywnie

oddziaływało na wzrok powoda. M. S. nie miał również dostępu do wystarczającej ilości środków czystości oraz ciepłej wody. Dodatkowo powód cierpiał, ze względu na nieprofesjonalną opiekę medyczną.

Powyższe okoliczności zdaniem powoda uzasadniają stwierdzenie, że zostały naruszone jego dobra osobiste w postaci czci, prawa do prywatności i intymności. Niehumanitarne warunki naruszyły również godność powoda (k. 2-6 - pozew).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu pozwany w pierwszym rzędzie podniósł zarzut przedawnienia roszczeń majątkowych powoda na podstawie art. 442¹ k.c. Nadto pozwany wskazał, że powód nie wykazał faktu naruszenia jego dóbr osobistych. Pozwany podkreślił, że to powód powinien wystąpić z inicjatywą dowodową w celu udowodnienia naruszeń i że nie można tego obowiązku przerzucać na stronę pozwaną. Pozwany zakwestionował także opisane przez powoda warunki panujące w jednostkach, w których powód przebywał. Zaznaczył, że w trakcie całego pobytu w Areszcie Śledczym w W. oraz w trakcie pobytu w Zakładzie Karnym w S. od 4 grudnia 2009 roku, powód miał zapewnioną odpowiednią powierzchnię cel. Ponadto cele te posiadały sprawne węzły sanitarne i wentylację. Pozwany podkreślił, że powód był traktowany właściwie, a okoliczności, które zdaniem powoda, miały naruszać jego dobra osobiste, są szczegółowo uregulowane w odpowiednich aktach prawnych i były wykonywane zgodnie z przepisami prawa (k. 46-51 - odpowiedź na pozew).

Na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego na wniosek stron Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Powód M. S. w okresie od 19 czerwca 2008 roku do 16 grudnia 2008 roku był osadzony w Areszcie Śledczym w W., a od 29 kwietnia 2009 roku do 16 sierpnia 2010 roku przebywał w Zakładzie Karnym w S. (k. 52-54 - informacja o pobytach i orzeczeniach).

W okresie pobytu w Areszcie Śledczym w W. powód 10-krotnie korzystał z porad medycznych, otrzymywał zapisane leki. W Zakładzie Karnym w S. powodowi udzielono 38 porad lekarza ogólnego i 4 porad lekarza psychiatry. Powód otrzymywał zalecane leki i był kierowany do lekarzy specjalistów: chirurga i otolaryngologa, miał wykonywane prześwietlenia (k. 55 - notatka służbowa, k. 58 - notatka służbowa, k. 59-69 - książka zdrowia osadzonego).

W Areszcie Śledczym w W. powód nie był osadzony w warunkach przeludnienia, miał zapewnioną normę powierzchniową 3 m² na osobę w celi (k. 56 – notatka).

Zakład Karny w S. był regularnie kontrolowany przez przedstawicieli Powiatowego Inspektora Sanitarnego, kontrolowano także przewody kominowe oraz sprawdzano czy oświetlenie jest właściwe. Kontrole nie wykazały poważniejszych nieprawidłowości (k. 70-89 - protokoły z kontroli sanitarnych, k. 90-91 - protokoły z kontroli przewodów kominowych, k. 92-94 - protokoły z pomiarów oświetlenia).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych do akt dokumentów, których wartości dowodowej strony nie kwestionowały.

Sąd oddalił wniosek dowodowy strony powodowej o przesłuchanie świadka A. S.. Sąd podjął decyzję o doprowadzeniu świadka z Aresztu Śledczego W.-M. w W., jednak okazało się, że świadek nie jest już osadzony na terenie W.. Ani powód, ani jego pełnomocnik nie wnosili o przesłuchanie świadka w drodze pomocy prawnej. Po analizie pozwu oraz odpowiedzi na pozew Sąd uznał, że zeznania świadka nie będą istotne z punktu widzenia niniejszego procesu. Sąd oddalił również wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry ze względu na to, że taka opinia nie była istotna dla rozstrzygnięcia, z uwagi na określoną przez powoda podstawę faktyczną powództwa.

Na rozprawie 13 listopada 2015 roku nie pojawił się prawidłowo zawiadomiony pełnomocnik powoda, natomiast w pozwie wskazał, że żąda przeprowadzenia rozprawy bez względu na stawiennictwo strony powodowej, toteż Sąd postanowił również oddalić wniosek o przesłuchanie powoda w charakterze strony.

Sąd zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należało odnieść się do najdalej idącego zarzutu strony pozwanej tj. zarzutu przedawnienia. Zgodnie z art. 117 § 1 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Powód domagał się ochrony jego dóbr osobistych, to jest wartości niemajątkowych ściśle związanych z jednostką ludzką. Regulacja uprawnień osoby, której dobra osobiste naruszono, przewidziana w art. 24 k.c. i art. 448 k.c., pozwala jednak pokrzywdzonemu naruszeniem dóbr osobistych wysuwać roszczenia majątkowe, to jest o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego, czego domagał się w niniejszej sprawie powód. Roszczenia te z uwagi na ich majątkowy charakter podlegają przedawnieniu. Ponieważ naruszenie dóbr osobistych stanowi czyn niedozwolony (delikt), to do oceny przedawnienia dochodzonych na tej podstawie roszczeń o zadośćuczynienie należy stosować przepisy o przedawnieniu roszczeń wynikających z deliktu, tj. art. 442¹ § 1 k.c. Przepis ten przewiduje, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę.

Biorąc pod uwagę wskazywane przez powoda okoliczności naruszania jego dóbr osobistych, Sąd uznał, że powód od początku osadzenia miał wiedzę na temat ewentualnej szkody i osoby obowiązanej do jej naprawienia. Ze względu na to, że pozew został wniesiony 26 czerwca 2015 roku, za przedawnione należało uznać roszczenia dotyczące zdarzeń sprzed 26 czerwca 2012 roku. Powód domagał się zadośćuczynienia za czas pobytu w Areszcie Śledczym w W. i Zakładzie Karnym w S. tj. za okres od 19 czerwca 2008 roku do 16 grudnia 2008 roku i okres od 29 kwietnia 2009 roku do 16 sierpnia 2010 roku. Wobec tego Sąd stwierdził, że żądanie pozwu w zakresie roszczeń majątkowych nie nadawało się do uwzględnienia, ponieważ roszczenia te uległy przedawnieniu.

Podstawą powództwa w zakresie roszczeń niemajątkowych był art. 23 i 24 k.c., art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i art. 10 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. W myśl art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. aby można było mówić o naruszeniu dóbr osobistych danego podmiotu muszą łącznie wystąpić następujące przesłanki:

1. dobro osobiste musi istnieć.
2. musi nastąpić zagrożenie albo naruszenie tego dobra.
3. zagrożenie albo naruszenie dobra musi być bezprawne.

Dwie pierwsze przesłanki musi udowodnić strona powodowa, natomiast strona pozwana może się bronić zarzutem, że nie działała bezprawnie.

Art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności stanowi, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. Zgodnie z art. 10 § 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka.

Nie ulega wątpliwości, że wskazywane przez powoda dobra osobiste: godność, cześć, prawo do prywatności i intymności podlegają ochronie prawnej. Niezapewnienie odpowiednich standardów intymności może być uznane za poniżające traktowanie.

Zdaniem Sądu powód nie udowodnił, że dobra te, w jego przypadku, zostały naruszone. Nawet biorąc pod uwagę fakt, że powód ma ograniczoną możliwość zaangażowania się w niniejszą sprawę i przytaczania odpowiednich dowodów na poparcie swoich twierdzeń, ze względu na to, że odbywa karę pozbawienia wolności, Sąd stwierdził, że twierdzenia pozwu nie zostały nawet uprawdopodobnione. Powód wykazał się minimalną inicjatywą dowodową, w zasadzie przerzucając ciężar dowodu na stronę pozwaną. Zgodnie natomiast z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Powód nie wykazał okoliczności, o których wspominał w pozwie, natomiast pozwany przedstawił szereg dokumentów, które obalały twierdzenia pozwu i wskazywały, że warunki, w jakich przebywał powód były zgodne z przepisami prawa.

Odnosząc się do ogólnych stwierdzeń powoda dotyczących niedogodności, jakich miał doświadczać w czasie odbywania kar, warto wskazać na stanowisko judykatury w kwestii standardów odbywania kary pozbawienia wolności. W wyroku z 20 grudnia 2010 roku Sąd Najwyższy (IV CSK 449/10, LEX nr 1615539), stwierdził, że „o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonych w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności, związanych z samym pobytem w takim zakładzie, polegających np. na niższej od oczekiwanej jakości warunków sanitarnych albo okresowym przebywaniu w celi z większą niż określona standardami liczbą osadzonych; nie powinno się oczekiwać warunków podobnych do domowych, które dla wielu ludzi bywają bardzo trudne, a nie wynikają z odbywania żadnej kary”. W wyroku z 10 maja 2012 roku (IV CSK 473/11, OSNC nr 12/2012, poz.146) Sąd Najwyższy podkreślił, że „nie narusza godności skazanego przebywanie przez okres trzech miesięcy w celi zagrzybionej, wymagającej remontu oraz nieodpowiadającej standardom estetycznym i użytkowym, wynikające z trudnej sytuacji materialnej zakładu karnego, dotyczącej wielu osób odbywających karę pozbawienia wolności”. Istotną kwestią jest rozgraniczenie dolegliwości, jakie są nieuniknione i nieodłącznie związane z pobytem w placówce penitencjarnej od tych, które wykraczają poza dolegliwości związane bezpośrednio z pozbawieniem wolności, stanowią udręczenie i skutkują naruszeniem dóbr osobistych. O naruszeniu godności skazanego można mówić, gdy cierpienia i upokorzenie przekraczają konieczny element cierpienia wpisanego w odbywanie kary pozbawienia wolności, zwłaszcza przy bierności zakładu karnego, który nie dba o poprawę warunków odbywania kary (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22 października 2014 r., I ACa 589/14, Legalis nr 1162437).

Wobec powyższego stwierdzić należało, że powód nie wykazał, że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych. Wręcz przeciwnie, ustalony w sprawie stan faktyczny wskazuje, że odbywał on karę pozbawienia wolności w warunkach, które odpowiadały wymaganym standardom. Powód nie wykazał, iż postępowanie pozwanego było niezgodne z przepisami powszechnie obowiązującego prawa. Należało także uznać, że nie został naruszony art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 10 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. Zatem powództwo podlegało oddaleniu także w zakresie roszczenia niemajątkowego.

Jedynie uzupełniająco należy zaznaczyć, że nawet w przypadku stwierdzenia naruszenia dóbr osobistych powoda, roszczenie niemajątkowo wskazane w pozwie nie nadawałoby się do uwzględnienia. Zgodnie z art. 24 § 1 zd. 2 k.c., w razie dokonanego naruszenia, ten, czyje dobro osobiste zostało naruszone, może żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności by złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. W doktrynie utrwalili się poglądy, że czynności, o których mowa powyżej, powinny być celowe i nadające się do spełnienia przypisanych im funkcji. Sąd Najwyższy wskazał, że chodzi o czynności, „które według powszechnie przyjętych poglądów lub pojęć danego środowiska stanowią ekwiwalent wyrządzonej krzywdy w tym znaczeniu, że niejako niwelują jej skutki” (por. uchwała Sądu Najwyższego z 30 grudnia 1971 r., III CZP 87/71, OSNCP 1972, nr 6, poz. 104). W orzecznictwie wielokrotnie podkreślano że wybrany środek ochrony powinien być adekwatny i proporcjonalny do naruszenia. W wyroku z 18 września 2015 roku (I CSK 813/14, LEX nr 1814901) Sąd Najwyższy wskazał, że „w przypadku wyboru przez pokrzywdzonego środka usunięcia skutków naruszenia jego dóbr osobistych polegającego na nałożeniu przez sąd na zobowiązanego obowiązku złożenia oświadczenia o określonej formie i treści, niezbędne jest zachowanie proporcjonalności treści i formy tego oświadczenia w stosunku do sposobu naruszenia dóbr osobistych przez sprawcę, skali i zasięgu naruszenia oraz miejsca i czasu, w którym ono nastąpiło”.

Żądania powoda dotyczą naruszenia jego dóbr osobistych przez funkcjonariuszy Służby Więziennej i Dyrektora Generalnego tej Służby, jako sprawującego nadzór nad warunkami odbywania kar w zakładach karnych i aresztach śledczych. Wobec tego, gdyby doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, to należałyby mu się przeprosiny wystosowane do niego bezpośrednio, ewentualnie umieszczone w jednostkach, w których przebywał, bowiem taka forma byłaby adekwatna do naruszenia, jakiego powód mógł być doświadczyć. Zdaniem Sądu żadne okoliczności sprawy nie uzasadniałyby zamieszczenia oświadczenia na stronie Fundacji (...), bowiem ewentualne naruszenia nie miały w ogóle związku z działalnością tejże instytucji. Powód nie wskazał nawet, że krąg osób korzystających ze strony internetowej wspomnianej Fundacji jest zbieżny z grupą osób, które uczestniczyły w zdarzeniach opisanych w uzasadnieniu pozwu lub mogły mieć wiedzę o ewentualnym naruszeniu dóbr osobistych powoda.

Mając powyższe na uwadze, należało uznać żądania pozwu za nieusprawiedliwione i orzec jak w punkcie 1. wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. zgodnie z którym w przypadku szczególnie uzasadnionym możliwe jest odstępienie od obciążenia strony przegrywającej kosztami procesu w całości lub w części. Sąd postanowił nie obciążać powoda kosztami procesu ze względu na jego trudną sytuację finansową, która zdecydowała m.in. o zwolnieniu go od kosztów sądowych w całości w niniejszej sprawie. Z względu na to że powód, w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności, nie posiada żadnego majątku, oraz dla uniknięcia bezskutecznej egzekucji przyjąć należało, że przesłanka wskazana w art. 102 k.p.c. została spełniona. W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie 2. wyroku.